

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon Dsungáriában fekvő történelmileg is nevezetes városnak, a melyet az oroszok elfoglalván, határvárosa lett a nagy orosz és chinai birodalomnak? Mikor foglalták el? (Gruber V.)

Történelmi kérdés:

Ki volt azon daliás ifjú, ki az olaszok hívására Olaszországba ment, a hol diadalmenetben vonult végig; de csatát veszítve, árulás folytán Anjou Károly kezébe került, ki őt Nápolyban mikor fejeztette le? (Kovács J.)

Természetrizajzi kérdés:

Melyik ragadozó madár az, melynek színe feketésbarna; fején a hátsó tollak világosabbak; farka szürke. Hangja rekedt; lármás. Hazánkban igen gyakori. (Kovács J.)

Fizikai kérdés:

Ki volt az a férfiú, a ki az erők hatása módjának főbb törvényeit a nehézségerő tanulmányozásával megállapította a mai fizika alapját ezzel megvetette? Hol és mikor született? Hol és mikor halt meg?

Megfejtési határidő jan. 12.

A megfejtők között Jakab Ödön «Két imposztor» című munkáját sorsoljuk ki.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Eredeti. Budapest. Ha a XVI. század hitvitázó irodalmáról akar írni, nagy fába vágta a fejszéjét, mert irodalomtörténetünknek éppen ez a része feldolgozatlan. Itt-ott jelentek meg egyes cikkek, de azoknak összedésére két hét nem elég, de még két esztendő sem naponként 5-6 órát csupán ezzel töltve. Legtöbbet

Könyvek a deákság számára. Kiadta a FRANKLIN-TÁRSULAT Budapesten, kaphatók minden hazai könyvkereskedésben.

A kard és lant hőse. Ifjúsági regény. Zrínyi a költőről, írta Gaal Mózes. Képes díszkiadás kötve... 2 frt.

Gaal Mózes ezzel a könyvével egyik legjobb munkáját adta ifjú barátai kezébe. Zrínyi a költő ideális alakja méltó művésze talált benne, ki azt nagy szeretettel, lelkesítőleg állítja az ifjúság elébe. Széchy pedig odaadással illusztrálta a megragadó szöveget.

A természet köréből. Szemen szedett olvasmányok a serdültebb ifjúság számára. Kiadta Grósz Lajos. Számos képpel. Díszkötésben... 3 frt.

Tartalom: 1. Dr. Lendl Adolf. Temetés a szabadban. — 2. Sajó Károly. A méhek és darazsak fulánkja. — 3. Jablonovszky József. A bogárság tanyáiról. — 4. Grósz Lajos. A madarak életéből. — 5. Sajó Károly. A kártékony bogárságról. — 6. Dr. Mágócsy-Dietz Sándor. A virágalom. — 7. Grósz Lajos. A gyümölcs fejlődése. — 8. Dr. Mágócsy-Dietz Sándor. Hol élnek a növények? — 9. Grósz Lajos. Az új királynője (Viktoria regia). — 10. Dr. Schmidt Sándor. Kirándulás egy homokszem körül. — 11. Dr. Z. s. Egy lap földünk életéből. — 12. Dr. Illosvay Lajos. Az elemekről. — 13. Dr. König Gyula. Egy lap a természettudományok kezdeteiről. — 14. Ö. . . A tömegvonásról. — 15. Kövesligety Radó. Egy üstökös története. — 16. Kövesligety Radó. A szin-kép-elemzésről. — 17. Dr. Klug Nándor. Az emberi test hőmérsékletéről. — 18. Dr. Donáth Gyula. Idegrendszerünkéről. — 19. Dr. Hőgyes Endre. A vesztéségről és orvoslásáról. — 20. Dr. Hutyrá Ferencz. A legkisebb élő lényekről. — 21. Dr. Grósz Sándor. Fogainkról és azok ápolásáról. — 22. D. . . Bőrünkéről és ápolásáról. — 23. Kohányi Gyula. Csevegés a fellegeről. — 24. Sajó Károly. Alapítsunk homoki parkokat.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMTATVA.

olvashat erről a Bodnár-féle irodalomtörténetben. — **H. A.** 1. Kún Béla jelenleg joghallgató Debreczenben. 2. A budapesti ref. főgymnasiumnak már nem Vámosy Mihály az igazgatója, mert ő nyugalomba ment, hanem Molnár Sándor. 3. Hogy valaki egyetemi magántanár lehessen, annak okvetlenül doctornak kell lenni s a szaktudáson kívül más kellék nem kell hozzá. 4. A középiskolai óraadó, helyettes és rendes tanárok között csak fizetésbeli különbség van. Az utóbbiaknak lakáspénzük is van s éveik a nyugdíjba beszámíttatnak. 5. Az érettségi letvése után négy évre már lehet tanár, először versze csak helyettes. — **K. G.** N. Szent-Miklós. A folyamodás a vall. és közokt. miniszteriumhoz címzendő. Gyűjtőív megy. — **G. J.** Budapest. A beküldött ballada nem elég fordulatos, nincs meg benne a kellő motiválás. Az említett tanulmányokat tessék beküldeni, vagy elhozni, ha bevélnak, szívesen kiadjuk. — **P. Gy.** Az 6-év utolsó napjára írt közlemény már későn érkezett. Különbösen egészen csinosan van írva. — **M. L.** A verset azért nem közölhetjük, mert erre a számra jobbat kaptunk. Üdvözlét. — **Kezde.** Pécs. A dolgozat megjött, még nem volt időnk átolvasni. Ha átnéztük, az eredményről értesítjük a telefonban. — **A többi kérdésre** a jövő számban felelünk.

MAGYAR ÍRÁSBELI FELADATOK.

Összeállította
Dr. RUPP KORNÉL,
főgymn. tanár.

Mintegy ezer magyar feladatot tartalmaz vázlatokban s kidolgozva.

Ára a 400 oldalra terjedő szép kiállítású munkának 2 forint.

Megrendelhető a Tanulók Lapja szerkesztőségében.

A görög tragikus költőkből. Elbeszélések, írta Church Alfred, fordította Névy László. Képekkel. Vásznonkötésben... 1 frt 50 kr.

Church egyik a legműveltebbeknek azok közt, kik az ifjúság számára dolgoznak s a kritika egyhangúlag dicséret méltó, klasszikus becsét tulajdonítván azoknak. A jelen kötet tartalma:

Aicestis szerelme (Euripides). — Medea boszuja (Euripides). — Hercules halála (Sophokles). — A hét fejedelem Theba ellen (Aeschylus). — Antigone (Sophokles). — Iphigenia Aulisban (Euripides). — Philoktetes avagy Hercules ija (Sophokles). — Agamemnon halála (Aeschylus). — Elektra (Sophokles). — A Furiák vagy Orestes főmentése (Aeschylus). — Iphigenia Taurisban (Euripides). A perzsák, vagy a salamisai ütközet (Aeschylus). — Ion (Euripides).

Zalán futása. Irta Vörösmarty Mihály. Tíz énekben. Gyulai László tíz rajzával. Díszkötésben... 1 frt 60 kr.

Irodalmunk eme legnagyobb eposzát ezzel szépen illusztrált képes kiadásban kapja serdült ifjúságunk.

A Föld felfedezése. Irta Verne Gyula, ford. Dr. Brozky Károly. I. A híresebb utazók a legrégebb időktől a XVIII. századig. II. A XVIII. század híres hajósai. Diszesen kötve. 4 frt 80 kr.

A nagy közönség és a serdült ifjúság számára a felfedezésekről érdekesebben megírt könyvünk nincs a világirodalomban. — Mint minden munkájában, ebben is szerencsésen oldotta meg Verne a feladatot, komoly tárgyat vonzóan, könnyedén és érdekesen megírta.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Negyed évre... 1 frt 20 kr.
Fél évre... 2 frt 40 kr.
Égész évre... 4 frt 80 kr.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.
Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
Kéziratokat nem adunk vissza.

A "CYNTHIA" HAJÓTÖRÖTTJE.

Írták: Jules Verne és André Laurie.

Átdolgozta Gaal Mózes.

— Mióta a doktor előállott a finomított olajjal, nincs többé keresetünk... Bizony okosabban eszelekedett volna, ha a beteget után néz Stockholmban, mint megrontani minket, s kivegye kezünkbe a keservesen megszállt kenyeret!

E keserű szavakra esend lón a szobában. Eriket apja szavai nagyon gondolkozóba ejtették. Száz meg száz gondolat támadott az agyában, egyik kergette a másikat.

— Édes apámnak igaza van — szólalt meg nagy-sokára, hogy sajnálja a régi jó kereset megszállását, de abban talán még sincsen egészen igaza, hogy Schwaryenerona doktort vádolja e miatt. Nemde az az olaj, a mit ő gyárt, jobb, mint a halászkoké volt?

— Há'szen, igaz... igaz — tisztább! Nem is olyan rossz a szaga, mint a miénknek, az is igaz, legalább úgy mondják... De hát az emberek beteg tüdőjének aligha válik inkább javára, mint a miénk... —

— Szóval egy vagy más tekintetben különb, s az emberek inkább megvásárolják azt, a melyeknek kellemesebb az ize... Nem kötelessége-e az orvosoknak, hogy könnyebben bevehetővé tegyék az orvosságot, ha módjukban áll?

Hersebom gazda vakarta a füle tövét.

— Bizony úgy van az, fiam... az már szent igaz; de azért a szegény halászkok kezéből nem kellett volna kivenni a kenyeret.

— Jerünk vacsorálni, asztalon az étel! — szólalt meg ekkor Kata asszony; s a kis család letelepedett a terített asztal mellé.

— A doktor úr és Malárius mester tegeződtek, talán gyermekkori barátok? — kérde Eriek.

— Úgy van — felelő Hersebom — mindakettő Norvé-ban született. Én még jól emlékszem arra az időre, mikor az iskola-téren játszódtak, alig lehettek tíz-tizeneg évesek. Maláriusnak az apja orvos volt, a doktoré pedig magamfajta egyszerű halászgazda. Hja, azóta felvitte Isten a dolgát.

Azt mondják, hogy rengeteg gazdag ember, milliói vannak, Stockholmban egy valóságos palotában lakik... Hja, a tudomány szép dolog... —

E pillanatban valaki megzörgette kívülről az ajtót.

— Bejöhetek, Hersebom gazda? — szólalt meg valaki a sötét pitvarban.

Aztán meg sem várta a feleletet, hanem belépett.

— Schwaryenerona doktor úr! — kiáltá a három gyermek.

E szavakra a gazda és felesége felállottak, hogy fogadják a váratlan vendéget.

— Kedves Hersebom gazda, ugyancsak régóta nem láttuk egymást, kezdé a híres-nevezetes doktor, mindkét kezével szorongatva a halászgazda kezét;... de az ön derék apjának az emléke még élénken él lelkemben, s ha jól emlékszem, gyermek-koromban voltam a maguk házában is.

A jóra való házigazda egy kissé zavarban volt. Restelte, hogy az imént oly keserűen kifakadt a doktor ellen, s ime most szemtől-szemben áll vele... Nem is igen tudta, hogy mit mondjon. Kérges tenyerével megszorította az úri vendég kezét, s vendéglátó szívességgel mosolygott.

Bezzeg a háziasszony hamarabb feltalálta magát.

— Ottó, Erik, izibe, segítetek a doktor úrnak, vegyétek le a bundát! Vanda, siess, hozz még egy tányért... Doktor úr, nagyon megörvendeztetne, ha velünk tartana... Csak egy falatkát?

— Isten ments, hogy visszautasítanám, ha az én kedves barátomnál, Malárius mesternél már nem lett volna részem benne... Ezelőtt alig egy órával vacsoráltunk... Világért sem zavartam volna, ha tudtam volna... Kérem, üljenek le és folytassák a vacsorát, mintha itt sem volnék... Kérem!

— Legalább egy eszeze theat, doktor úr? — Könyörgött a derék asszony.

— Jól van, azt szívesen veszem és megköszönöm, de csak azzal a feltétellel, ha önök most rögtön folytatják a vacsorájukat.

A család tovább evett, a doktor pedig a nagy

karosszékre ült a kandalló mellé, s nemsokára egészen otthonosan érezte magát.

Elmondta, hogy mióta szülő falujában nem járt, mennyi minden megváltozott itt, beszélt a régi időről.

Ezalatt a háziasszony elkészítette a híres norvég «snorgas»-t, ezt a thea-itató és etvágygerjesztő nemzeti ételt, mely után hét-nyolcz csésze theát is meg kell innia az embernek, akkora szomjúsága támad.

Hersebom gazda pedig egy hatalmas pipát nyomott úri vendégének a markába, megtöltötte jóféle dohánnyal, úgy füstölt, mint egy kémény.

Így aztán csakhamar felmelegedtek a szívek, s a doktor világért sem érezte magát a szegény hajlékban kényelmetlenül. Mintha ő is a családhoz tartozott volna, csevegtek, nevettek, fogasztották a theát... pipaszónál, miglen a fal óra tizet ütött.

— Lám, lám, kedves barátaim, hogy eltelt az idő! — szólalt meg ekkor a doktor. — Nem lenne szíves a gyermekeket aludni küldeni? Valami komoly szám volna.

Kata asszony intett a gyermekeknek, s azok illedelmesen jóéjszakát kívánva átmentek a másik szobába.

Kis vártatva így kezdé a doktor:

— Ön méltán kérdezhetné tőlem, Hersebom gazda, hogy mi járatban vagyok itt?

— Szegény házamnál mindig szívesen látott a vendég, — felelé ünnepélyesen a halász.

— Tudom, tudom, hogy Norvéban nem hal ki soha a vendégszeretet... De mégis, bizonyára észbe jutott már, mióta itt vagyok, hogy ok nélkül nem hagytam otthon az én öreg barátomat, Maláriust, volt valami cézélom, mikor ide bekopogtattam. Nem sejtik, hogy mi?

— Ha a doktor úr megmondja, akkor tudni fogjuk mi is — jegyzé meg mosolyogva a háziasszony.

— Isten neki, ha nem jönnek segítségemre, el kell magannak mondanom... Hersebom gazda, tudja-e, hogy a maga fia, az az Erik, kiváló egy gyermek?

— Nincs okom panasza — felelé a gazda.

— Korához képest szerfelett sokat tud, az esze bámulatosan éles — folytató a doktor. Mi egyet-mást kérdeztem tőle az iskolában, s őszintén megvallo, bámulatba ejtett értelme és tudása rendkívüli érettségével... Annyira meglepett, hogy mikor a nevét megtudtam, hajtott a kíváncsiság: vajjon szüleihez és testvéreihez mennyire hasonlít arczban, mert a norvői fiúk- és leányokétól nagyon elüt a fiú arca.

A halász és felesége megrezzentek e szavak hallatára.

— Szóval ez a fiú nemcsak szörnyű mód érdekel engem, hanem valóságos talánynak tűnik fel. Beszéltem róla Malárius barátommal, megtudtam tőle, hogy maguknak nem édes gyermekük, hogy valamelyik zátonyra jutott hajóról menekült meg csodálatos módon, maga Hersebom gazda

kifogta, felnevelte, fiává fogadta, nevet adott neki. Nemde mindez így történt?

— Úgy történt, doktor úr — felelé Hersebom komolyan.

— Ha vér szerint nem is a mi édes gyermekünk, de az szívünk és szeretetünk szerint! — kiáltott fel Kata asszony reszkető ajakkal és könybelábadt szemekkel. Soha sem éreztettük vele, hogy nem a mi gyermekünk, úgy szerettük, úgy ápoltuk, úgy gondoztuk mintha az édes miénk lett volna.

— Becsületükre válik, a mit cselekedtek, Kata asszony — viszonzá a doktor, kit meglepett Hersebomné szeretete. Jó emberek, mondják el nekem a gyermek történetét... Higyjék el, javát akarom neki is, maguknak is.

A halászgazda megvakarta a fületövét, mintha egy pillanatig nem akarózt volna, hogy elmondja. Végül is ráadta a fejét, s így kezdé:

— Hát szó, a mi szó, Erik csakugyan nem a mi gyermekünk, ezt nem tagadhatjuk... Ez előtt tizenkét esztendővel kimentem a tengerre halászni... Nem sok szerencsém volt, már behúztam a hálót, s vissza akartam evezni a partra, midőn a tenger hátán valami fehér tárgyat pillantottam meg. Mintegy ezer lépésnyire lehetett bárkamtól. A tenger esendes volt, nem kellett nagyon haza sietnem. Kaptam magam, s a fehér tárgy felé irányoztam a bárkát. Tíz percz múlva már elértem. Egy kis böleső volt, fehér csipkés pólójában egy alvó csecsemő feküdt benne. A böleső egy bojéhoz volt erősítve, az tartotta fenn a víz színén. Kihalásztam, bizonybizon reszketett a kezem, mikor kihúztam, s az alvó gyermeket — hét-nyolcz hónapos lehetett szegényke, — megpillantottam. Sápadt volt, és fázott, egyébként nem szenvedhetett sokat, mert mihelyt felrezzent álmából, olyan élénken csillogtak a szemei. Haza hoztam; aztán úgy, a hogy tőlünk telt, felneveltük... Sokáig tűnődtem azon, hogy miként kerülhetett a tengerbe... Hajótörött bizonyára, de akkor tájban a mi vidékünkön nem tudott senki hajótörésről... Vajjon ki és miért tette ki bölesöstül a tengerre?... Kik és hol lehetnek a szülei? Hja, a kis ártatlan nem tudott ezekre a kérdésekre felelni... Maig sem tud ő sem, más sem... Aztán olyan kedves, olyan vidám, mosolygó kis portéka volt, hogy első látásra megszerettük én is, meg az asszony is... Szeretjük most is... mintha a miénk volna, ... igaz-e, anyjukom? (Folyt. köv.)

Egy bogár bölcsője és sírja.

A természet sokféle tüneményeinek buvára, ha vizsgálódásai közben a tudomány ama terére jutott, melyen a rovarok lakásait s ezek építési rendszerét kell tanulmányoznia, azt fogja találni, hogy kedves tudományának már ez az egyetlen ága is bőven kárpótolja őt fáradozásaiért, érde-

kességénél fogva. Nem is kell szaktudósoknak lennünk, hogy a legnagyobb élvezetet találjuk a természet nagyszerű alkotásainak és működésének szemléletében, a hogy ez a rovarok s más apróbb állatok ama szokásaiban mutatkozik, melyek szerint házaik és raktáraik építésére őket ösztönük megtanította.

Az Amazon völgye Délamerikában tele van a forróövi gazdag állat- és növénytenyészet mindenféle csodáival és meglepő érdekes jelenségeivel, úgy, hogy e vidéket méltán tekinthetjük a természettudósok paradicsomának. E vidéken él az a különös *építész-hernyó* is, melynek valóban csodálatra méltó építési rendszerét *Bates* angol utazó és természettudós nyomán olvasóinknak bemutatni akarjuk.

Az ember azt hinné, hogy ez a kis hernyó a czinkének, vagy bármiféle más, függő fészket építő madárnak vagy mestere, vagy tanítványa lehetett gubójának építési rendszerében. A hernyó, mely ily függő lakást s egyszersmind temetőt is épít magának, Ega közelében található, az Amazon felső folyásánál. Műve, miként *Bates* leírja, verébtójas nagyságú tojásdad gubóból áll, mely vöröses sárga, vagy rózsaszínű selyemből van szövés s 5—6 hüvelyk hosszú erős selyemfonalszálnál fogva egy-egy kiálló falevelnek a legszélsőbb hegyéről esüng alá. Az óvatos kis művész rendszeren az erdők legkeskenyebb és legelhagyottabb tisztásában szemel ki magának egy messzire kinyúló faágat, melynek legszélső levelén, s annak is a legszélén megkezdi ügyes munkáját. Mindenekelőtt odaerősítvén a levél hegyében a selyemszál egyik végét, annál fogva csöndesen aláereszkedik s e közben mind hosszabbra szövi a selyemfonalat. Mikor aztán ez utóbbi a kellő hosszúságot elérte, a fészkek szövése következik. Ez éppen úgy készül, mint a hogy a selyemzacskót szövik, t. i. a hernyó a szövédék közepében ül s meghatározott szabályos körökben selyemgyűrűket fon s azokat ugyanakkor keresztzalaggal szövi össze. Az egész, mikor teljesen elkészült, laza hálóhoz hasonlít, mely majdnem hasonló nagyságú négyszögletű közőkkel van átlukgatva. A czérnaszál, mely a gubót a levélhez köti, fényes, sima és oly erős, hogy sem a vihar, sem a madarak nem tudják azt elszakítani, s azonkívül jelentékeny hosszúsága megengedi, hogy a gubófészkek ide s tova himbálózzenek, mi még nehezebbé teszi a madarakra nézve annak megfoghatását. A zacskó mindkét vége nyitva van, hogy a lepke, mely e művészi alkotású szellős fogházban fog

születni, annak idejében kimenekülhessen. Fészkeknek neveztük e szövédéket, noha tulajdonképen való rendeltetése után itélve inkább mondhatnók azt koporsónak és bölesőnek — egy hernyó sírjának és egy olyan új teremtmény szülőhelyének, a mely életét szerető anyja halálának köszönheti.

Mikor e sír elkészült (elkészítése 3—4 napba került), a bezárt hernyó elsatnyúl, bőre összezugorodik és fölrepedezik, s az egykor annyira eleven és ügyes művész tehetetlen, mozdulatlan és jóval kisebb bábbá lesz, mely ott hintázik csöndesen a maga készített légi börtönben. Végre megjelenik az új élet, a gubó keskeny nyílása kiszélesedik, s rajta át egy gazdag színpompájú, de rövid életű pillangó alakjában egészen új teremtmény repül ki, mely csakhamar épen azoknak a leskelődő ellenségeknek fog zsákmányul esni, melyek ellen mint báb, selyem börtönében oly biztosan meg volt védelmezve. S. L.

ÉRTESETŐ UTÁN.

(Magánjelenet.)

Bukott deák: (kezében tartva bizonyítványát.)

No tessék!... Itt van!... Nem megbuktatott? Természettar, latin, mathézis! Szekunda mind!... Gyalázat, árulás! No lám: Tarulni hát mit ér is? Az ember vág, magol szorgalmasan; A könyv mellett sinylik napestig, S három rémes szekunda a haszon!... Megint a régi módra kezdik! No persze, hogyha otthon baj vagyon, Ha rossz a jó tanár ebédje, Ha álmatlan hever az éjen át: — Szegény deák, hisz' nincs ki védje! Bűnhődik ő ártatlanul; És bármiképen vág, magol: A bűnbak ő! Ó a szegény! Nyakát szegi a szörnyű kény!... Egy jó deákra, ha talál: Felfalja, mint a kannibál! Nevök «tanár?»... Sárkányok ők! Mind pápuák, emberevők!... Előttük nincsen semmi szent! Ármány lakik szívébe bent!... Minden tanár káros tehát! Megbántja a szegény hazát: Hány oszlopot dönt el vakon? Hogy is viruljon így a hon?...

Higyjék el azt, nem is esoda, Ha az öngyilkosok sora Ijesztgetőn emelkedik: Mert ki bukott, az mindenik Öngyilkos volna fán, karón: — Megeksüzöm! — ha «mersze» vón'!

(Szünet után.)

Gondolkozzunk kissé nyugodtan!
Tegyük fel azt, hogy nem tanultam:
Ezért buktatni?... Hogy!... Miképen!
Hiszen nemrég tanultuk épen:
Prometheuszt büntették, mert
Egy égi-szikrát lopni mert!...
Megváltozott hát a világ?
Hogy most az is a bünbe hág,
Ki lopni nem vágyik szegény,
Kitől biztos az égi fény,
Kinek nem kell az égi szikra,
A tudománynak semmi titka!
Minek neki az a latin:
Hisz' azt tanulni szörnyű kin!
Minek neki algebra, mértan?
Dinamika, hangtan s a fénytán?...
El... el!... Pokolba véletek!...
Hogy megrontjátok éltemet!
A jönnek ők... ők állnak útba:
A koresolyák hej ott a sutba!
Nem szállhatok velők a jégen!...
A lányokkal most hát ki mégyen?
Hogy várnak rám!... A Don Juán
Tanulni kényszerül magán!
Kacagnak majd!... E nevetés
Megöl!... Hol egy borotva, kés?
Revolver, puska, szablya,
Az indián tomhawkjja,
Hol balta, ágyu, mérég?
— Én így tovább nem élek! —
Hol lándzsa, dárda, érezzsigony?...
... Egy sines!... Szerencse!... Úgy bizony!

Mi lesz velem?... Óh szörnyűség!
Bukott deáknak helyzetét
Irigyelni nem is lehet!...
Képzelnék: — Átkos éreztet! —
Szülőimnek még nem mutattam!
A föld, hogy elsülyed alattam,
Midőn atyám megnézi majd!...
Már hallom, búsan így sóhajt: (nagyot sóhajt)
Mekegni kezdek félve gyáván:
«Artatlanabb földünknek hátán
Nincs... nincs!... Megesküszöm akár!
... Így... úgy... Zsarnok minden tanár!...
Óh éjjelente, hogy tanultam!
Ágyba is csak vasárnap bujtam!...
Tanúm szobám, a lámpa, ágyam!...»
— Nem félek: Némák mind a hányan! —
«Am kérdezzék meg őket sorra!
Mindig tudományomtól forrva
Virraszték vágva éjeken!...»
— Kérdezhetik: Nem árt nekem!
A lámpa már hogysis felelne?
Faggathatják: Siket ökelme!...
Szobám, s az ágy?... Akár a hal!
Egyik se szól, egyik se hall!...

Anyám kezébe rejti arcját.
Egy hétig sir, mindig, ha meglát.
Busul soká az álmain,

Mert Szent Péter jelent meg im',
S megjósolá, hogy megbukom!...
Bár nyíltan mondva én tudom
A büszke jóslat nélkül is!...
A szép hugom, a kis Julis,
— Két éves mult az őszszel ép!
E földön nincs leány pöszebb! —
Azt hajtja folyton, égetőn:
— Átjárja tűzként agyvelőm —

«A Piszta medbutott!
A Piszta medbutott!
Azéjt mejt nem tudott,
Mejt szemmit szem tudott!
Jossz volt ész medbutott!
Azéjt, mejt nem tudott!...»

A nénikék?... A bácsikák?
Mind sárkányok, mind hárpiák!
Hogy nyaggatnak majd szörnyűen:
«Az értesítő, mondd, milyen?»
S én mit tegyek a nagy zavarba?
Mindnyájuknak javát akarva,
— Mert bűt okozni nem szokásom! —
Bőlesen felejttem megbukásom:
«Az értesítő? Jól ütött be!...»
Kiszinezem a dolgot egybe:
«Nem is esoda, ha nincs szekunda!
Én nem hevertem, mint a bunda!
Tanultam folyton... nappal... éjjel!
Nagy szorgalommal üzve széjjel
A sok dolog bőszt föllegét!...
... Eddig hiszik a nénikék!
De most rágyujt a kis Julis:
— Úgy szúr, gyötör a hangja is! —

«A Piszta medbutott!
A Piszta medbutott!
Azéjt, mejt nem tudott!
Mejt szemmitszem tudott
Jossz volt ész medbutott!
Azéjt, mejt nem tudott!...»

S a mért küzdöttem perczekig:
Egy ezérna-hangtól szétesik!
Van szörnyű zaj!... Van ámulás!
Megütközés!... elájulás!...
Hogy pörlekednek! Meg se állnak!
Sziđnak, darálnak, obstruálnak!...
«Hát így állunk jó ifjú úr?
Mily szorgalommal vág, tanul!!
Ki hitte volna?... Ily kitartás!...»
A bácsikák:... «Ezernyi kartács!
Tanulj gyerek! Mert baj leszen!...»
Nem is csodálkozom ezen:
Minden harmadban így vagyton!
Megszoktam én már ezt nagyon!...

(Szünet után.)

Azt mondják, hogy az ifjuság
Olyan miként a rózsáág,
Az ifju rajta rügy csupán,
Bimbó, mely a tavasz után
Emberré válik percz alatt!...
Ez szédelgés volt és marad!

Borzasztó téves felfogás!
Felültetés és semmi más!
Hisz' láttam én már rózsáágot
És rajt' ezernyi szép virágot.
Kutattam itt a föld színén:
Bimbóra, rügyre leltem én!
De bimbót, mely kelyhében szépen
«Druck»-ot visel a méz helyében;
Bimbót, melynek dús harmata
A nagy szekunda garmada,
— Dőljön be bár az ég felettem! —
Ilyen bimbót én még nem ettem! —

Csodálatos és feltűnő,
Ha olykoron házukba jő
A sok barát, a sok rokon:
— Mind jól tanultak egykoron!...
Mutassanak oh egy papát,
Ki, ha nem szólja el magát,
Azt mondja, hogy rosszul tanult!
Mert édes Istenem, a mult
Náluk folyton jelesbe fult!

No csak legyek papa én egyszer!
Óh, nálam más lesz ám a rendszer!
Bár bőlesen multam elfelejttem:
«Mindig jelesre, jól feleltem!...»
Azt mondom majd: «Első valék!
Bizonyoság rá maga az ég!...»
... Annit elárulok előre:
Ha a fiam, a kába, dőre,
— Mint én teszem! — hazudja majd,
Hogy a tanár az, ki a bajt
Okozza, akkor — elhigyjék —
Tölem kikap a gaz pribék!
Nem csap be engem, mondhatom!...

(Kitörő örömmel.)

Bukásomból im' a haszon!
Vigasztalást találok ebben!
Mártir-halált ki halt oh szebben?
Mert én mártir vagyok csupán!
— Önök kételkednek talán?
Már megtaláltam! Itt az ok,
A mért szekundákat fogok:
Azért bukom el minden évben,
Hogy a jövő bőszt tengerében
Fiam ne csaphasson be!... — Óh nagy Ég!
Mondtam!... Mártir vagyok!... Az sül ki még!

Földes Imre.

GELLÉRT PÜSPÖK.

Történelmi rajz.

2.

A «Tanulók Lapja» számára. Irta Sólymossy Sándor.

— Ne hidd, jó Osub, hogy nem igaz úton járok. Olyan becsületes az én szándékom, mint a milyen tiszta sugarú ez a nap, a melyik ide is beteti fényét. Áldott fény, a te nevedben beszélek, a te nevedben teszek!

Mélyen meghajolt a fényesik előtt, mely a keskeny, magas ablakon keresztül ferdén hullott a szoba padlatára. Osub hasonlókép cselekedett.

— Fenyér a nevem, kezdte újra az idegen. Ősapám neve ez; a másikat, a melyiket rám erőszakoltak átkos keresztvizükkel, meg sem mondom. Hallottál, Osub, a Fenyér-nemzetségről? Dicső, nagy család volt; minden fia regékben énekelte hős, minden leánya tündéri szépség. Hatalmas, nagy család volt, temérdek nyája, legelője a Tisza partján; kincsei garmadával, kardforgató fiai egész csapattal, és most?... Nézz rám, im előtted ül az egyetlen, utolsó Fenyér, a többi elhullott mind, mind! Nem idegen ellenség oltotta ki életüket, hanem magyarok: a hűtelen árulóvá, keresztényenyé lett magyarok! Birtokaimat, kincseimet elharásolták, magam földönfutó bujdosóvá lettem!

— Sajnálak, Fenyér, szólt őszinte megindulással a gazda. Nagy szomorúság lehet a tiéd, de lásd, nemcsak téged ért gyász az utóbbi időkben; széles ez országban igen sok jó hazafi járt ilyen szerencsétlenül.

— Tudom. Ámde ha mindegyik úgy megteszi kötelességét, úgy megállja boszúját, mint én fogom, akkor nem szenved már sokáig a magyar, nem nyög idegen járom alatt s nem kell többé idegen istenek előtt görnyedeznie.

— Hej, szép álom ez, Fenyér, de ki tudja, megérjük-e!

— Meg kell érünk. Tovább ezt a megaláztatást elviselnünk nem szabad! Én legalább megteszem a magamét.

— Mi hát a szándékod? Kin akarsz boszút állni?

— Halálos ellenségemen, Gellerten, a jöttment taliánon, a ki most hatalmas úr, csanádi püspök s mint ilyen sanyargatja, irtja a Tisza-vidék hű magyarjait...

Osub fejével bólogatott rá:

— Hallottam róla; nagy kárt tett régi, szép hitünkben!

— Kiirtatta családomat, elrabolta kincseimet s én megfogadtam nagy esküvéssel a szentelt berek oltára előtt, hogy ezt a vérszomjas bitorlót, a hol találok, megölöm. — Otthon, püspöki székhelyén nem férközhettem hozzá; esatlósai, fegyveres katonái kísérik minden lépését. Hasztalan ólalkodtam hetekig körülötte, azt értem el vele, hogy elfogtak s bizonyosan kivégeznek, ha meg nem szököm. — Álruhában, vándor regősnek öltözve kalandoztam azután szerte-széjjel, mint a

bosszút lihegő vad. Megfordultam Thonuzobánál; hanem az lagymatag ember; megmarad ugyan ősi hite mellett állhatatosan, de nem öl. Kupa vezérhez csatlakoztam aztán, de ott sem tetszett az állapot.

— És vajj miért?

— Ő benne sem a régi tűz lobog már. Ő is enged drága hagyományainkból. — Mintha kicsereálték volna az egész magyar nemzetet! — kiáltott fel elkeseredetten. Hol vannak, hova tűntek a rettegett magyarok, a kik még nem rég is a világot megremegtették, öltek, dúltak, égettek, kincseket harácsoltak! . . . Ez a magyarnak veleszületett eleme, nem a tunyaság és meghunyászkodás! Harczmező, kalandozás az ő világa, mikor fölötte a Turul madár vijjog, véreső között aczélok esókolóznak s nyomában tüzláng mutatja az utat, a merre jár!

Fenyérnek vad fényben égtek szemei, rajjongó düh reszketette egész testét.

Osub megfontolva, csendesen felelt rá.

— Sokféléknek teremtette az Úr az embereket. Beléd ilyen féktelen vért oltott; nekem lám már csendesebb a természetem s a dülást, ártatlanok sanyargatását nem nézem nagy dicsőségnek; olyanok is vannak, a kik annyira csendesek, hogy vallásukat is elcsérelték a békeség kedvéért. . . Ki tudja, melyik cselekszik okosabban?

Fenyér felugrott a gazda szavaira.

— Hát te is elkoresosultál? Te benned is lomha savóvá lett az ősi vér? Te is csuhás barátok bölöngő szolgálójává lettél? Akkor hát ég veled; sajnálom, hogy betértem hozzád, hogy titkomba beavattalak . . . — haragosan szemére nyomta süvegét és távozni készült.

Osub utána szólt.

— Ne tüzeij, Fenyér, hevességed elvakít, mint mindig! Nagyon rosszul ismersz, ha azt hiszed rólam, hogy hűtelen lettem a magyarok istenéhez. Jer velem délután a rengetegbe, rejtett partaparton megmutatom oltáromat, rajta még égő paraszat találsz a hamu alatt s kikeresheted közülete ma reggeli áldozatom csontjait.

Fenyér kérelő megbánással sietett vissza hozzá s kezét nyújtotta feléje.

— Emberem vagy, Osub! Most már meg fogsz érteni és segítségemre lész boszúm végrehajtásában.

— Mi a terved?

— Megtudtam a napokban, hogy Gellért Fehérvárra készül István király látogatására. Zsinatot vagy mit akarnak nála tartani. Arról is értesül-

tem, hogy a püspök Budának kerül, ott jön át embereivel a gázlón. Temérdek kincset hoz magával, a mit az egyháznak akar szentelni s leteszi a király kezébe szabad rendelkezésre. Szokása szerint ilyenkor kísérőit vagy előre küldi, vagy ő hagyja el őket, nem szereti, ha a szolgahad ajtatokodásában zavarja. — Ez a legjobb alkalom, hogy hozzá férközhessem. A mint a hírt vettem, itt telepedtem meg néhány emberemmel a nagy Vadastó mellett. Egy lovas fullajtárt pedig Budára szalasztottam s utasításban hagytam meg neki, vigyázza meg, mikor érkezik Gellért Budára s a mint megbizonyosodott róla, adja rögtön tudtomra. Lovas emberem ma jött meg, látta a püspök bevonulását.

— Nos és most?

— Most pedig így számítok. Gellért mindenestre reggel indul szekéren Budáról s mivel a sok eső miatt rosszak az utak, csak lassan jöhet, így aztán útközben egy helyütt meg kell hálnia. Erre a tiednél alkalmasabb major messze vidéken nincs, tehát nálad száll meg . . .

Osub összeráncolta homlokát s fejét megcsóválta.

— Várd ki, mit akarok, — csitította Fenyér.

— Nem várom, felelt vissza határozottan Osub. Eleget hallottam. A mi ügyed Gellérttel van, Fenyér, végezd el vele, a mint jónak látod, de rám ne számíts, én kezedre nem játszom. El se mondd a terved tovább. Ha a püspök nálam szállást kér, én vendégül fogadom, mint bármilyen utas embert, akár barát, akár ellenség az. A vendégemet pedig, a ki bizalommal tartózkodik tetőm alatt, nemcsak hogy el nem árulom, de megvédem a saját testemmel is. Ezt tanultam én apáimtól s csodállak, Fenyér, hogy jó magyar létedre ilyet kívánsz tőlem.

Fenyér türelmetlenül vágott szavába.

— Eszem ágában sincs ilyet kívánni tőled, testvér! Hallgass ki végig, mindjárt meglátod, mennyire alaptalanul gyanusítottál. Ép azért kellett szövvényes tervet kieszelnem, hogy házadat megkíméljem minden felelősségtől. — Nyéken alul erdők között, szűk szoros helyen vezet át az út, itt már a helyet is kiszemeltem magamnak, a hol embereimmel éjjeli pihenője után rálesek.

— Minek fordultál hát hátszám?

— Megmondom. Tervemnek van egy bökkenője. Egy valamiről nincs biztos értesülésem. Nem tudom, Gellért mikor indul Budáról, rögtön másnap-e, tehát ma, vagy egy napot ott pihenésre szán. Ha nem vesztegel Budán, ma kell

AZ IDEÁL.

Mesés szerencsén jár eszed,
Ez nagy dolog, te azt hiszed . . .
S talán magad se gondolod,
Hogy álmodod.

De ha az álom elenyész',
S szerencséd bőszi viharba vész,
Vigasz a végső napsugár:
Az ideál . . .

Berkes Imre.

Hogyan készülnek az illusztrált lapok képei?

A fametszést legművészebben az angolok értik. Az «Illustrated London News» és «Graphic» képeivel nem vetélkedhetik semmi illusztrált folyóirat s nagy arczképek szebbek az aczélmetszésnél. Rajzolóik is kitűnők. Nincs oly képes lap, mely e két illusztrált hatalmasság metszvényeit nem használná. A francziák képes lapjai hanyatlottak az utóbbi években, de illusztrált könyveikben most is pompás fametszvények jelennek meg, valamint tudományos folyóirataikban is. Az amerikaiak a kicsiny képek kímetszésében a legelsők. A németek szintén sok ügyes metsző fölött rendelkeznek, szorgalmasan kidolgozott képeket készítenek, de az angol metszők könnyedségétől messze maradnak.

Nálunk a fametszést csak az utóbbi 25—30 év óta foglalkoztatja az irodalmi szükséglet s az utóbbi 15 évben nyert lendületet. Hogy jó fametszők legyenek, ahhoz eleven irodalmi mozgalom szükséges, mely a metszőnek elég dolgot adjon, hogy foglalkozhassék, s fáradságát jól meg tudja fizetni, különben elmegy Lipcsébe vagy Stuttgartba. A németeknek van sok és jó metszőjük, s Bécsben mégis kevés és közönséges van, mert a biztos munkára a nagy német könyvkereskedő városokba csoportosulnak a metszők. Mikor Bécsben még nem is oly rég illusztrált lap indult meg, a képek egy részét (főképp az arczképeket) itt Budapesten metszték.

A «Vasárnapi Ujság» megindulásakor még nagyon gyarlón állt nálunk a fametszés. Az arczképeket, meg sok más egyebet is Lipcsében metszték, mignem végre egy-két külföldi metsző jónak látta megtelepedni köztünk. Lassankint magyar ember is vállalkozott e műparágra, s most már a közoktatás minisztere a művészeti ösztöndíjakból fametszőket is taníttat külföldön, a mintarajztanodában pedig tantárgy lett. Az első, ki ily ösztöndíjban részesült, Morelli Gusztáv, ki ügyes vésővel tért haza, s most művészetére az orsz. rajztanodában tanít másokat is.

Legnagyobb fametsző intézete volt eddig Budapesten Ruzs Károlynak, ki maga szerencsés kezű

ideérkeznie, ha azonban pihen, úgy holnap száll meg nálad. Hát ha nem nekem, de a hazának, régi szép hitünknek akarsz igen nagy szolgálatot tenni, add még az éjjel valami jellel tudtomra, házadban van-e Gellért, vagy nincs. Én kint várok a jelle s a szerint intézkedem.

Osubnak még mindig nem tetszett a dolog.

— Hagyj ki engem a játékból, Fenyér. Amúgy sincs reám szükséged. Várd meg itt valahol, míg megérkezik s reggelig leshelyedre juthatsz. Hidd el, a te pártodon vagyok s örülnék vallásom ellenségének pusztulásán, de lehetetlent ne kívánj tőlem.

— Érts meg, ember, nélküled nem juthatok célhoz. Ha itt várok rá, nem szedhetem már össze embereimet, kifogyok az időből. Azután Gellértet sem ismerem, sose láttam; azt mondják: kicsiny, sovány ősz ember, — de szállhat be hozzád most a zsinat előtt más valaki is, a kinek hasonló a külseje s azt kívánnád tőlem, hogy tévedésből mást öljek meg, ártatlan vért ontsak?

Osub mély gondolatokba merült, töprengett szóltanul. Lehajlott arczára ráömlött a beszűrődő napfény s Fenyér jól láthatta, mennyire küzd benne az ősi hit szeretete a vendégjog szentségével.

— Nézd a napfényt, szólt hozzá Fenyér megindultan, hogy keres, hogy melengeti arczodat, hogy könyörög ő is: «mentsd meg őt legnagyobb ellenségétől», többet használsz vele, mint egy nyert csatával. Csekélyke jel az egész. Ha megszál ma nálad, legyen csend a házban, hadd nyugodjék a vendég; ha nem érkezett meg, az éjforduló előtt egy órával daloltass valamelyik szolgálóddal, akkorra én vagy egyik emberem ismét itt leszünk s megértjük a jeladást. Nézd, Osub, a napfény messziről esőkját küldi homlokodra, az ösvallás védőjének avat fel vele . . . Osub, megteszed?

A ház ura felvetette fejét. Az az arczát simogató, meleg pír elhatározásra bírta.

— Megteszem! Megteszem teerted, mindentelvényesség forrása! — azzal vendégéhez fordulva, kezét nyújtott neki: Ha nálam van, legyen csend; ha üres a hajlék, daloltatok a cselédemmel. Tehát ma este!

Fenyér hálálkodva ragadta meg kezét.

— Köszönöm, Osub, hitünk nevében. S most megyek, nehogy gyanut keltsek. Ég veled! — Ma este tehát!

(Folyt. köv.)

MILTON TOLLBA MONDJA LEÁNYÁNAK AZ «ELVESZTETT PARADICSOM»-OT.

arezkép-metsző. Mikor visszavonult nyugalomra, helyét Pollák foglalta el. Pollák műterméből kerül ki képes lapjaink legtöbb illusztrációja. Az éleztapok most mind felhagytak a fametszéssel, s egy új találmány, a czinkografia szerint készülnek tollrajzaik. A fametszeteket többszörösíteni is lehet s elküldözni szerteszét több példányban, hogy lenyomtassák. Ezeket úgy hívják, hogy *chliché*. Az angol, francia vagy német illusztrált lapok és könyvek kiadói mind jelentékeny üzletet visznek a *chliché*vel s ezek jövedelmei gyülemöltik azt a nagy költségű apparatust, melyeket az illusztrált kiadások vesznek igénybe.

A *chliché* a fametszvény matriczának ólom vagy rézmása, hajszárlól-hajszárla olyan, mint az eredeti. A külföld elterjedt képes lapjait nem is a fáról nyomtatják, hanem *chliché*ről.

Annai ezer példány nyomását a fa nem bírja el. Megrepedeznek s a metszvény finomsága is elkopnik.

A nagyon elterjedt lapokat sem nyomtatják a rendes ólombetűkről, melyek a tízezredik nyomás után már ugyancsak megkopnának, hanem több példányban újra öntik. Ez a *stereotypia*, vagy a mint nyomdáinkban magyarosították: *töm-öntés*.

A *stereotypia* vagy fametszvény olomba öntése nagyon gyors és egyszerű. A kiszedett hasábokra vagy a metszvényre nedves papírréteget borítanak s azt rásajtolják. Abban a nedves papírrétegben, mint a viaszban megmaradnak a betűk vagy metszvény formái, s azt beöntik ólom és czinkvegyülettel. Az ilyen betűs tábla sokkal erősebb, mint a tömördek sok apró betűpálcza egymáshoz illesztéséből alakult *szedés*. A metszvényeknél azonban sohasem oly tiszta és szép az ólom, mint maga az eredeti, mert néha a véső oly finoman dolgozik, hogy az ólom e finomságot meg nem őrizheti.

A nagy elterjedésű képes lapok nem is ólom, hanem réz-*chliché*ről nyomtatják képeiket. Ez a villany segélyével, a galvanoplastica által történik. A reztől lehet ugyan olvasztani tűzzel is, de ráönteni egy fára, hogy ne égessen, s hogy azt a fát egyenlő réteggel borítsa be: az csak mechanikus úton lehetséges. A folyékony savak közt a delejes villany feloldja a rezt, a réz leülepszik a metszvényre, mely a villamos folyam befogadására érzékeny van téve. A réz a metszvény minden parányiságát oly egyenlően borítja be, hogy az így támadt réteg tökéletesen olyan lesz, mint a metszvény. Ilyen *chliché*t sokat lehet készíteni. A bankjegyek, a bélyegek metszvényeit szintén így többszörösítik, hogy egyszerre sok példányt lehessen nyomni s a matricz tartós maradjon.

Fájdalom, magyar hírlapoknál elég, ha a címet öntik rézből, a többit nines szükség *stereotypia* segélyével biztosítani a sok ezernyi nyomás veszélye ellen. Sőt a napilapoknál legalább egy évig mindig ugyanazon betűket használhatják szedésre és nyomásra.

A képek nyomását még sok vesződés előzi

meg. Először a szedőnek gyűl meg vele a baja, hogy a szöveg közé illeszse. Azután a gépész bajlódik vele, hogy a nyomóhenger se erősebben, se gyengébben ne illesse, mint a hogy kell. Ezt mind ki kell tapogatni, mert például a hol a kép sötétebb, azon a helyen erősebb nyomásra van szükség, mint a hol a kép világosabb. Kicsiny vagy nagyobb papirdarabakkal ragasztják be a kellő pontokon a hengert, melynek nyomásában most bizonyos hullámzó lüktetésnek kell változtatni azon a helyen, hol a képhez ér.

Minden illusztrált vállalat főköltőségét a metszvények képezik, melyeken rajzoló és metsző dolgozik. A metszés mindig jóval többbe kerül, mint a rajz. A tarifa négyzethüvelyk után szól, és a szerint ingadozik, a mint a kép több vagy kevesebb dolgot igényel. A mely képen sok fehér és sok sötét van, de nincsenek apró-cseprőségek, az jutányosabban üt ki a számlában.

Milton tollba mondja leányainak az «Elvesztett paradicsom»-ot.

(Képünkhez.)

Munkácsynak sokat emlegetett festménye ez, a melyet megilletődéssel idézünk fel most, mikor tudjuk, hogy a halhatatlan mester többé nem fog hozzá hasonlót alkotni. Az 1878. párisi kiállítás juryja a tiszteleti nagy arany éremmel tüntette ki s e kitüntetés igazságát mindenki elismerte.

Egyszerű e kép, egyszerűségében fölemelő és megbató. Milton, a vak költő az ablaknál ül, karját székére támasztva, feje könnyedén előrehajlik. Az éj daczára, mely szemét fátyollal fedi, észrevehetjük rajta a gondolatok változatlan érellyét, mely künn csillog s kitűnik egész testtartásából. Az asztal másik sarkán, írásra hajolva ül legidősebbik leánya, csak arczélét mutatja, de ez az arczél kifejezi a gyermeki hűség netovábbját, az önfeláldozást, a megtagadás és lemondás hősiességét. Mialatt ő mohón gyűjti az ihlett ajkáról jövő szavakat, két nővére mellette van; az egyik ül s kezét himzés foglalja el, a másik áll, mindkettő figyel, lelkükben bámulat s kimondhatatlan szomorúság s szinte csüggnék a vak költő, édes atyjuk ajkain.

Oly ünnepies e képen minden: a gondolatokba mélyedt világtalan poeta ihletett arca, a leányok halk figyelme, a mint a szavakat lesik, meghatva a szeretet malasztja és a költészet hatalma által.

Ott volt-e Toldi György Laczi seregében?

2.

Ezen érdekes kérdésre vonatkozó két hozzászólással szemben *Deutsch Mór*, a nagykanizsai főgimnázium 8. osztályának tanulója azt fejtegeti, hogy Toldi György tényleg ott volt Laczi seregében. Álláspontját nagy

ügyességgel, apró részletekig terjedő gonddal védelmezi s talpraesett érvelésével valószínűvé tudja tenni a kevéssé plausibilis tételeket is. Fejtegetését érdekesnek találtuk a maga egészében való közlésre, egyelőre kerülve minden észrevételt:

A felvetett kérdést Arany szerintem nyílt kérdésnek hagyta. Ámbár a második énekben kibontakozó lélektani fejlemény motiválására felettebb kínálkozó volt. A Györgyre nézve annyira karakterisztikus nyolezadik ének pedig teljesen e kérdésen sarkallik.

E két pont megvilágosítása miatt tegyük fel a priori, hogy György Laczi seregében van. Látja a mint öcsese herkulesi erejével az egész hadsereg rajongó lelkesedését vívja ki. György a fekete lelkűek ravasz számításával átérti, hogy az ő regényes lovagkorában a nyers erő és a helyre-szív biztos lépcsői az ambíciónak. Így ravaszságának mesterfogása, mely a második énektől kezdve oly feketén bontja ki szárnyát, tisztán érthető emberi rugókat nyer. György jelleme így is undorítóan fekete marad, de legalább általános emberi lesz.

De ne értessünk félre! Arany Györgyből nem formált sántát. A mi művészi öntudatának karmai közül kisiklott, azt a lángész sugalmas ösztöne idejekorán megragadta. Innét van, hogy mi György jellemében épen nem találunk sántáni vonást. Talán ez a művészi kiérés a legesalhatatlanabb dokumentuma annak, hogy György csakugyan ott volt Laczi seregében.

De keressünk szilárdabb pontokat! Toldi Lőrinczné, a jó gazdaasszony konyhájának sürgő-forgó képe mindjárt azt a benyomást teszi ránk, hogy valami kedves, váratlan vendég érkezett a házhoz. Már pedig Györgyről, ezen udvari tányérnyalóról, a sárga lelket sima külső alá rejtő világfiról, feltehetjük, hogy ismeri annyira az illendőséget, s bejelentené előre, ha Budáról jönne egyenest. Itt ezen az alapon fel lehetne tenni az ellenvetést, hogy ő mint felsőbb rangú katonára már Nagy-Falutól távol akármelyik vitézével bejelenthetné volna érkezését. Igen ám, de nekik sejtelmök sem volt arról, hogy merre járnak, hiszen azért kérdik Miklóstól, hogy «melyik út vezet itt Budára!» Az sem változtat a dolgon, hogy mindjárt gyengened magával vált ki. Hiszen a már Róbert Károly behozta banderialis rendszer szétforgácsolta mintegy az egységes fővezérséget, s az a negyven ember — ha bizonyít valamit — épen tizedrésze egy bandériumnak.

Az a feszes, rideg jelenet, mely az anya és György között a második énekben lejártszódik ezen az alapon, pszichikailag a lehető legerősebb. A fanyalovga kibőkött «hát a másik hol van?» csak a legridegebb formalitás, a mit ez a királyi udvarban forgolódo férfiú véteknék tartana elmulasztani. S abban a fagyasztó «nem kell!»-ben benn van sárga irigysége, s hatalmának féltése attól a marciális erejű síhedertől.

A Miklós és György között lejártszódó jelenet bennem azon hitet kelti fel, hogy míg György látta Mik-

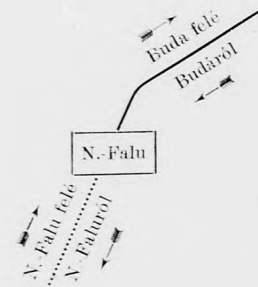
lóst — mert ha ott volt, meg kellett látnia — addig Miklós nem látta Györgyöt, — mert ez ott lehetett a nélkül, hogy Miklósnak látnia kellett volna. — Ezen állítást csak Arany pszichológiai realismusával bizonyíthatom. A mindenkifelett reális Arany nem követhette el a botlást, hogy azért, esakhogy az ő «lelkétől lelkezett gyönyörű magzatját» a legideálisabb színben tüntesse fel, a testvéri szeretet való sorompóit lerombolja. Mert ha Miklós azzal a tüzes ambícióval ott látja a vitézek között Györgyöt, és ez a véréből való vér még fel sem veszi az ő szemében annyira meggyalázó «paraszt» titulust, akkor emberileg lehetetlennek tartom, hogy Miklós még karját tárja ki ölére.

De azt hiszem, hogy a legerősebb argumentum tételünk mellett Györgynek következő szavai:

«Most van a dandárja réten a munkának,
De foga nem fülük ahhoz a gazdának,
Mint kopó megérzi a zsiros ebédet,
Tövel-hegygyel összehagyja a eselédet.»

Idézzük fel itt emlékezetünkbe az első ének azon képét, melyben a boglyák tövében hortyogó béreseket és a talpon álló Miklóst festi a költő. Mindjárt az a sor, melyben azt mondja, hogy foga nem fülük a munkához a gazdának, szinte biztossá teszi előttünk, hogy kellett látnia Miklós szorgosságát, s csak agyarkodó irigységében állítja épen a legteljesebb ellenkezőjét. Azok «a tövel-hegygyel összehagyott eselédék» pedig mennyire emlékeztetnek minket «a boglyák tövében hortyogókra».

De ellenvenhetné valaki, hogy láthatta volna ezt a képet akkor is, ha egyenesen Budáról jön! Legyen szabad topografiai bizonyítástom lerajzolnom.

Az a négyszög alakú tér jelentse Nagy-Falut, a teljes vonalú egyenes a Budáról jövő utat, a szakadozott vonalú pedig a Buda felé tartó hadsereg útját. A hadsereg útja mellett kellett feküdni Toldiék birtokának, s így ha Budáról jövőnk, ezt nem láthatjuk.

Még egy figyelemre méltó momentumot kívánok kimutatni. Toldi György valahányszor csak öcseséről ejt szót, soha nem mulasztja el, hogy — akár saját kárára is, mint pld. a nyolezadik énekben — elő ne hozakodjék Miklós szálla-öklelő erejével.

Mintha az a kinyújtott rúd folyton kísértené. Mikor anyja előtt korholja, azt mondja róla, hogy «bírna

dolgot, mert erős mint marha». Lajos király előtt, mintha csak magát ismételné, midőn azt mondja «pedig erő volna benne módnélküli». stb.

Mondhatná valaki, hát akkor hogy merete a nyelvű György arcul ütni? Igen, de ne feledjük, hogy ezt vak szenvedélyében teszi, mert a mitől annyira félt, már nyakára hágott: Miklós fegyvert és paripát kért. De mikor a vak indulatot a józanság lucidum intervalluma követi, György, a bátya, «ijedve hátrál, oda van egészen».

De nem szabad figyelmen kívül hagynunk a II. ének mottóját sem:

«... hogy Budából Tholdi György megjö vala,
öcsését gyakran feddi vala.»

Ha figyelembe vesszük e mottót, átláthatjuk, hogy ez nem is csupán erre az esetre vonatkozik. Különbön a «Budából Tholdi György» kitétel minden rabuliztika nélkül könnyen értelmezhető úgy, hogy «a Budán lakó Tholdi György».

A MATURÁNSOKHOZ.

Mint régi, kedves ismerőseimhez, úgy fordulok most a «Tanulók Lapja» olvasóihoz. Most is, a mikor már búcsút mondtam a gimnázium felejtetetlen kis világának.

Hozzatok szövegeket, ifju barátaim, a kik néhány hónap mulva szintén ott hagyjátok szerető vezéreteket és iskolátok megszokott falait, hogy nagyobbára ide jöjjetek az ország szívébe, a budapesti egyetemekre, hogy betetőzzétek, a mit annyi nehéz munka és küzdelem árán évek hosszú során keresztül építettetek. Vigyázzatok, barátaim! Még csak a tető hiányzik, de el ne hamarkodjátok a tető építését, különben ki lesztek téve vesznek, viharoknak. Vigyázzatok, de ne féljétek! Az az ifjuság, a melynek a körébe érkeztek, csak kis részben léha, a nagy többség, a fiatalság zöme már átlátta, hogy nemcsak a közép-, hanem a felső-iskolákban is dolgozni kell. A párbaj, a hitvány dorbézolás, az utcai hecczek, éretlen politizálás, az örökös kávéház, az anti- és filozofizálás immár csak azoknak a dolga, a kik még mindig nem tudnak lemondani a szájhősködés olesó dícsőségéről, a kik még mindig nem tanultak meg szavak helyett munkával küzdeni a hazáért.

Küzdelem a hazáért! Ime, ez a jelszava annak a két egyesületnek, a mely az egyetem komolyan gondolkodó polgárai közt megalakult. Az egyik az *Egyetemi Békeegyesület*, a mely terjeszteni akarja az örök béke nagy eszméjét, gátat akar vetni az ostoba párbajmániának és a nemzeti-ségi ifjakkal testvéri barátságot óhajt kötni, hogy azok se legyenek ellenségeink. A másik a *Munkás-oktató Egyesület* (elnöke: Marczali Henrik, egyetemi tanár), a mely a hasonló angol «University Settlement» mintájára alakult. Tagjai hétről-hétre kimennek a szegény, tudatlan munkások

közé Új-Pestre, Ó-Budára stb. és ott különböző tudományos szakokból felolvasásokat tartanak nekik testvéries szeretettel és hazafias szellemenben.

A gyári munkások közt ugyanis megdöbbenően terjed a nemzetközi szocializmus, a hazátlanság hirdetése. Mi kimegyünk ezek közé, megszorítjuk kérges kezüket, meghajtuk fejüket a munka dícsősége előtt, meghallgatjuk bajaikat, megpróbáljuk letörölni könyveiket, — *hiszen testvéreink!* Tanítsuk őket, hogy újra megszeressék a társadalmat, az embereket, a hazát. Így szólunk hozzájuk: ti azt mondjátok, nekünk nincs hazánk s mi azt feleljük rá: — *van!* Csak nézzetek körül, a merre lát a szemetek, mindenütt azt látja, hogy *van haza*. Hirdeti a magyar szellem minden alkotása, emléke, fénye és dícsősége. Hirdeti a lüktető élet, a csendes temető, a márványba vésett íge.

Am hadd mondják a modern apostolok, hogy nekik nincs hazájuk, mi emlékeztetünk a Deák Ferencz szózatára: *mindent* a hazáért, de a hazát semmiért.

— — — És nekem úgy tetszett, hogy az egyszerű munkások megértik és megérik a mi szívünk megnyilatkozását. A hősök pora elvegyült már a vérrel áztatott anyaföldbe, rég elzúgta bús dalát Rákóczy, Beresényi tárogatója, a piros sipkások harezai zaja is sok-sok év előtt elhangzott már, de vajjon a mulandóság gátat vethet-e az eszmék örök jogának?

Vértelen csatákat küzdünk a hazáért, édes nemzetünkért, mi jó, magyar népünkért.

Ifju barátaim, csak néhány hónap választ el benneteket az egyetem zajos falaitól. Azért már most baráti szeretettel intelek benneteket, hogy a léhaságok és frázisóriások helyett dolgozzatok a nagy, a szent, a drága eszméért: sok-sok szegény embert megmenteni a társadalomnak s a hazának.

Testvéreink! A nehéz küzdelemben számítnak reátok.

Régi hivatok:
Leopold Lajos, joghallgató.

IRODALOM.

Magyar Robinson-könyvek.

(Defoe Dániel: Robinson Crusoe élete és viszonyai. VII. kiadás. Átdolgozta Gaal Mózes. Paget Walter 120 rajzával. 312 lap. Franklin-társulat kiadása. Ára 1 frt 80 kr. — Robinson Crusoe élete és kalandjai. Defoe angol eredetije után átdolgozta Radó Antal. 231 lap. Lampel R. kiadása. Ára 1 frt 60 kr. — Robinson. Defoe és Campe után. Sebők Zsigmond. Színes képekkel. 176 lap. Singer és Wolfner kiadása. Ára 2 forint.)

Ifjúsági irodalmunk örvendetes gyarapodásáról tanuskodik e három, egy tárgyú új könyv is. A magyar irodalomnak három igen jónevű és tollú munkása vál-

lalkozott szinte egyidőben arra, hogy tetszetős és új köntösben mutassák be a haza ifjúságának a világ egyik legbecsesebb művét: a híres Robinsont. Helyesen tették és eredményes, hasznos munkát végeztek, mert e könyvnek elavulnia egy nemzetnél sem szabad. A mi a felnőttemberiségnek az eredeti biblia, az legyen az ifjú nemzedék kezében a Robinson: elévülhetetlen lelki táplálék.

Valóban elévülhetetlen mű ez, mely ide s tova háromszáz éve szolgál okulásul, egyforma gyönyörűségül a felsarjadó ifjúságnak. Csodálatos könyv, melyben nincs semmi sallang, semmi a manapság felkapott hatáshajhászatból, az események kalandos változatosságából: meséje a rideg, puritán egyszerűségnek netovábbja.

DEFOE DÁNIEL.

DEFOE A PELLENGÉREN.

Csak annyi az egész, hogy egy fiatal, tapasztalatlan tengerész hajótörést szenved, pusztá szigetre vetődik, itt éldégél évek hosszú során át, míg végre hajó köt ki szigetén s haza viszi Angliába. És ez a száraz mese hány ifjú szívet megdobogtatott már!

Vajjon mi a titka e páratlan sikernek? Miféle bűvös erő rejlik benne, hogy maradandóbb emléket vés a lelkekbe, mint bármi más szépműve a világnak? Magyaráztatják a lélekrajz finomságával, természetességével, a részletek megkapó hűségével. Mind ez igaz is, meg kell adnunk, de e tulajdonságok magukban legfeljebb hihetőségét, a hitelesség meggyőző teljességét segítik elő. Hanem a könyvnek szívekhez szóló mélységét meg nem magyarázza. Annak oka szerzőjének életében és jellemében rejlik.

Ma a világ alig tud többet Defoe Dániel angol íróról annál, hogy ő írta a Robinsont, egyéb nagy alkotásairól semmit. Pedig ez az angol ember, kinek élete magában is kész regény, teremtett más olyan nagy dolgot is, a miért megérdemelné, hogy nevének emlegessék: ő alapította meg pl. az angol-bankot, a világ leghatalmasabb pénzintézetét, az ő találmánya a tűz- és jégkárbiztosítás, és ezen bokros közgazdasági működés mellett megírt 210 kötet művet, közöttük több olyan regényt, melyek nem sokkal maradnak el a Robinson históriája mögött.

A mi ezek mellett bennünket leg-

inkább érdekel Defoeban, az jelleme. Erős vallásosságú férfi volt; harcolt tollal és fegyverrel a puritánizmusért. Feljutott e révén szegényes kunyhójából a fejedelmi termekig s mint orániai Vilmos jobb keze, megbecsülhetetlen szolgálatokat tett hazájának. De a hatalom nem kapta el, ép oly szerény munkása maradt hitének és nemzetének, mint pályája kezdetén. Később félreismerték, a magas polczról lebuktatták, sőt győzelmes ellenfelei megaláztatástól sem kímélték meg a tisztas férfit, nyílt pellengérré itélték. És az az ember, a ki még az imént az angol király kegyeltje, a nép bálványja volt, a legnagyobb kedélynyugalommal állt a gonosztevők szegényfűjén. Vagyonilag többször tönkre ment, családját éhhalál fenyegette és misem lett volna könnyebb, mint nyomorán enyhíteni: csak kevéssé kellett volna régi elveiből engednie, csak kissé közelednie a hatalmas anglikán egyház felé, rögtön jobb sorsba jut, de nem tette. Elvei szentek voltak előtte.

Kitetszik e néhány vonásból is, hogy Defoe egyszerűsége dacára nagy jellem volt: állhatatos a konokságig, mély vallásosságú, szívós akaraterejű és találékony eszű férfi. Ugyanolyan, mint Robinson a pusztaszigeten. Ez a magányba vetődött tengerész is legalul kezd. Végtelen állhatatosság vezet munkájában, találékonysága ráviszi a szükséges eszközök elkészítésére, akaratereje éveken át nem lankad, hasztalan próbálkozásában és viszontagságaiban pedig áhitata menti meg a kétségbeeséstől. Amnyira Defoe maga ez a szegény remete, hogy benne őt, az író, szereti meg öntudatlanul is az ifjú olvasó. Ezért cselekedett helyesen az egyik átdolgozó, (Gaal Mózes) hogy könyve végéhez írójának rövid életrajzát s a Robinsonnádák vázlatos jellemzését csatolta.

Az új magyar tolmácsok munkáját csak dicsérhetjük. Általában jól vannak megírva, nem egy helyütt lendületesen. Mindegyik elérte vele a maga célját. *Radó Antal* lelkiismeretes munkájával a kiadó kissé mostohán bánt, csatolván a szöveghez olyan kezdetleges képeket, hogy annál a legszerényebb sorsú gyermek is jobbhoz van szokva. *Sebők Zsigmond* 8—11 éves gyermekolvasóknak szánta könyvét s e célból helyes érzékkel fordult a Campe-féle egyszerűbb feldolgozáshoz. A könyv külső köntöse kifogástalan, csak az ára magas. *Gaal Mózes* az igazi Defoe-t adja, Robinsonja első személyben beszéli el viszontagságos életét s ha könyve ellen valami kifogást lehet emelni, úgy ez a túlságos hűség, melylyel még a nem valószínű utolsó részt (Robinson útját Chinában és Szibériában) is adja. A mi azonban ez utóbbi könyv kiállítását illeti, az igazán fényesnek mondható, azzá teszi Paget Walternak 120 eredeti és művészi becsű rajza.

Ajánlanunk e könyveket fölösleges. Azt már a kis diák is tudja, hogy neki Robinsont el kell olvasnia, ez a mű a szellemi műveltség egyik alapja, a léleképítésnek valóságos anyateje. A ki nem hiszi, hallgassa meg, mit mond róla minden idők egyik legnagyobb

szelleme. Rousseau: «Egy könyv van a világon, a mit Emilemaek (fiának, kinek neveléséről szól) legelőször kell olvasnia; sok ideig ez lesz egész könyvtára s mindenkor első helyen fog abban állani. Ez lesz az alapja beszélgetésünknek, melyben az emberi találmányok és tudományok mibenlétét meghányjuk-vetjük. Ez lesz növendékem lelkének próbaköve s a míg ízlése egyszerű, természetes marad, tudom, hogy e könyv olvasása mindig újabb gyönyörűséget okoz neki. S miféle csodálatos könyv ez? Aristoteles? Plinius? Buffon? Nem, hanem Robinson Crusoe!» dr. S. S.

VEGYESEK.

Krónika.

Január	1. 1823. Petőfi Sándor születése.
„	1. 1748. Bürger születése.
„	3. 106. Cicero születése.
„	6. 1607. Bocskay István fejedelem †.
„	13. 1847. József nádor †.
„	14. 1301. III. Endre, az utolsó Árpád †.
„	15. 1620. Molière születése.

A monolog. Igazi mosdatlan gyermeke az irodalomnak és tengeri kigyója az önképzőkori gyűlésnek. Drámai formába öntött elbeszélése valami víg vagy szomorú esetnek, de voltaképen sem drámai, sem epikai szerzet: valami megnevezhetetlen irodalmi korecsfaj. A francziáknál született, mint a gall szellemességnek egy kétes értékű levezető csatornája. Innen indult körútra és mai napság a monolog uralmát valják színházak és műkedvelői esték, előkelő matiné és mesterlegények szereplései egyaránt. Az ifjusági önképzőkörök szavalói különös szeretettel próbálgatják erejüket monologokon. Szó sincs róla, hogy a monolog kiválóképp alkalmas arra, hogy az ifjakat az előszóval való előadásban tökéletesítse. Viszont azonban az is bizonyos, hogy közkezen forgó monologjaink javarésze oly szellemben van írva, mely mindenképen idegen ifjúságunk érzelmi és gondolati világától. E fogyatékos sajnálatosan érezhető az intézetektől és önképzőköröktől rendezett nyilvános ünnepeken (farsangi mulatságok, matiné-k), a mikor a közönség kedvéért monologokat szólnak a műsorba. Nos, mi e hiány megszüntetésére példáját akarjuk adni, hogy milyennek képzelünk el egy humorisztikus, valójában ifjusági monológot. E számunkban közöljük a «Értesítő után» című darabot, melyet nyomon fogunk követni a «Matiné előtt», «Matiné után», «Önképzőkori választás előtt», «Önképzőkori választás után» és «Érett vagyok!» tárgyú monológok.

Hid a levegőben. Belgium vidám fővárosában egy idő óta közbeszéd tárgya egy híd, a melyet a levegőben akarnak építeni. Miként Róma, Brüsszel is dombokon épült és gyönyörű látványt nyújt, ha az ember a magasabban fekvő városrészekből letekint a mélyebben fekvőkre, a Koekelbergől például St.-Gilles külvárosra, Anderghemből Laekenre stb. Csak-hogy ezeknek a szépségeknek van egy hátrányuk is: igen megnehezítik a felső város közlekedését az alsóval. Tudvalevőleg Helgoland alsó feléből lift közlekedik a felső, sziklán épült városrészbe és Stokholmban is személyszállító fölönvógép közvetíti a magasabban fekvő városrészek között a közlekedést. Így lesz ezután Brüsszelben is. Főnt a levegőben, a hár-tetők fölött hidat építenek, a mely a királyi palota előtt való tért össze fogja kötni a boulevard Anspach-

hal, Brüsszel legelőnebb forgalmi vonalával. A híd hossza 900 méter lesz és kilencz óriási oszlop fogja tartani.

Négy lift segítségével lehet majd a különböző városrészekből a hídra följutni. Remélik, hogy az új híd 1900-ig elkészül, mert akkor a szomszédos Páris világiállítását látogató idegenek légiói a híd csodájára fognak járni, a mi Brüsszelnek természetesen nagy anyagi hasznot hajtana.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Ösztöndíj-pályázatok. Az 1897/98. tanév kezdetétől következő ösztöndíj-állomások töltendőik be: 1. A Széchenyi győri püspök-féle alapítványnál egy 300 frtos és két 150 frtos állomás. — 2. A Lippay győri püspök-féle alapítványnál egy 300 frtos állomás. — 3. A Mattyasovszky-féle alapítványnál egy 90 frtos állomás. — 4. A gróf Harrach-féle alapítványnál két 120 frtos állomás. — 5. A Szvoboda-féle alapítványnál egy 150 frtos állomás. — 6. A Latinovits-féle alapítványnál egy 150 frtos állomás. — 7. Az Adamovics-féle alapítványnál egy 100 frtos állomás. Ez ösztöndíjakra általában csak oly r. kath. vallású tanulók tarthatnak igényt, kik legalább is már a gymnasium vagy reálskola I. osztályát teljes előmenetellel befejezték. Ez általános feltételek mellett a Széchenyi és Lippay-féle ösztöndíjakat első sorban az ezen ösztöndíj-alapból kezebb ösztöndíjat élvező tanulók előléptetéséért és ha ilyenek nem pályáznak, másodsorban más dunántúli származásúaknak van azokra elsőbbségi igényök. A Mattyasovszky-ösztöndíjnal első sorban családbeli ifjak, másodsorban Liptó, Trenesén, Tarocz, Arva és Szepes vármegyéből származó tanulók; az Adamovics-féle ösztöndíjnal pedig a rokonok részesülnek elsőbbségben. A Latinovits-ösztöndíjra csak családbeli ifjak, a Szvoboda-féle ösztöndíjra pedig az Eszterházy herceg uradalmaiban alkalmazott tisztek gyermekei tarthatnak igényt. A folyamodványok a Széchenyi és Lippay-féle ösztöndíjakért a győri püspökhöz, a Mattyasovszky-féleért a nyitrai püspökhöz, a gróf Harrach-féléért a grófi család idősbikéhez Mosonmegye útján, a Latinovits-féleért a Latinovits-család idősbikéhez Bács-Bodrog vármegyéhez mint illetékes pártfogóhoz, végre a Szvoboda-féleért a kérvények a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez intézendők, az illető tanintézeti előjárásnál az 1898. évi január hó 10-ig benyújtandók.

Gyászhir. Kulesár Sándor V. gym. oszt. tanuló, Kulesár János bótrágyi ev. ref. lelkész szorgalmas és tehetséges fia, a debreczeni főiskola kitűnő növendéke, ki ezen intézetben több ösztöndíjban részesült, december hó 21-én hastífuszban elhunyt. Temetése december hó 23-án nagy részvét mellett ment végbe. Az Ég kegyelme vigasztalja meg a megszorodott gyászoló szülők szívét.

A kecskeméti ev. ref. főgymnasium dec. hó 19-én Vörösmarty Mihály emlékére díszgyűlést rendezett, a következő műsorral: 1. «Elő szobor». Szavaltta Muraközi Zoltán VIII. o. t. — 2. Felolvasást tartott Vincze Sándor VIII. o. t. — 3. «Szózat», szavaltta Krausz Gábor VII. o. t. — 4. Felolvasást tartott balázsfalvi Kiss Kálmán VIII. o. t. — 5. Részlet «Maróth bán»-ból, előadták: Rikkel Ferenc és Nyíry Béla VIII. o. tanulók. — Ezek után a vezető tanár úr, Marton Sándor, örömet fejezte ki a körnek, hogy e nagy költőről ily szépen megemlékezett. —

7. A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. — 8. Marton Sándor vezető tanár úr indítványára a kör 1898 márczius 15-ére pályázatot hirdetett egy ódára, jutalma 10 forint és egy emlékbeszédre, jutalma szintén 10 forint. — Ezek után a gyűlés feloszlott.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csiszár József.

Számtani kérdés:

Adva van a derékszögű háromszög két befogójának az átfogóra való vetülete: $p = 4$ cm és $q = 9$ cm. Mekkora a háromszög területe?

Nehézebb példa:

Alakítsd át zárt kifejezéssé e végtelen sort:
 $a + a^2 + a^3 + a^4 + \dots$

Földrajzi kérdés:

Mi a neve a régi Gallia azon részének, mely a Garonne-tól délre a Pyrenéi hegységig ér? Iberék lakták, Julius Caesar korában 57. Kr. e. a rómaiak; 412-ben a nyugati góthok; 507-ben a frankok, 771-ben N.-Károly kezébe jutott. Később önálló hercegség lett, 1152-ben Angolországhoz került, csak 1451-ben csatolta vissza VII. Lajos Franciaországhoz.

Történelmi kérdés:

Ki volt az 1878-iki boszniai mohamedán felkelők vezére? Akkor állott a fellázadt nép élére, a mikor az osztrák-magyar hadak Boszniába bevonultak; sebesülten fogságba került, de kegyelmet kapván, Törökországba ment, a hol meg is halt.

Természetrizai kérdés:

Mi a neve azon csinos erdei állatnak, a melynek szőrbokrétás fülei vannak; kunkorodó farka kétsoros hosszú szőrű? Szereti a mogyorót és a mákkot, azonban más eledel hiányában a fák rügyeit és kergét is lerágja. Nyáros vörösbarna, télen szürkésbarna, északibb vidéken szürke, kékeszürke feketés.

Vegyati kérdés:

Mi a neve azon sűrű, édeses ízű folyadékknak, a mely vízben és alkoholban könnyen oldódik? Hevítéskor acrolein-képződés mellett szétbomlik; kék lánggal ég; krétával és sajttal erjed. Oxalsavval hevítve hangyasavat és allylalkoholt ad. A gyógyászatban nyer alkalmazást, mint puhító fedőszer.

Megfejtési határidő jan. 18.

A megfejtők között Laurie «Diákélet Angolországban» cz. munkát sorsoljuk ki.

A mutatványszámában közölt fejtörők megfejtése:

Számtani kérdés: $4\frac{1}{2}$ mertföldre délfelé. — **Földrajzi kérdés:** a Babakáj szikla. — **Történelmi kérdés:** Balmaceda José Manuel. — **Természetrizai kérdés:** Egyszikű növények. — **Ásványtani kérdés:** Agát (achát). A latin nyelven adott rejtvény: portus — hortus. **Képrejtvény:** 1. Boldog ünnepeket kívánunk e lap olvasó és pártoló barátainak. 2. Nesze János, a mente, elviszed ezt ma este hat órakor s Edének kezébe átadod. 3. Kosmos műintézet. 4. Ezeréves Magyarország.

Helyesen megfejtették: Wollner Ernő, Emenet György, Stegmüller Dezső, ifj. Kovács Ödön, Kukuberger Henrik, Stein Pál, Wechsler József, Deutsch Lajos és Ede, Gretzmacher Jenő, Fekete Béla, Grósz Gyula, Szabó József, Hirschler Károly, Varga

József, Gál Sándor, Földváry Gábor, Fiedler Kálmán, Plank Kamil, Szepey Géza, Kerbler Lajos, Beóthy Sándor, Belesik Aladár, Friedmann Mór, Grünwald Lajos, Tattay Ferike, Bácskay Gyula, Kormos Aladár, Sztáray János, Kovács Gábor, Szeniczey Lajos, Marschalkó Tivadar, Csáky Ferencz, Berger Mór, Asztalos Géza, ifj. Süle Lajos, Kerekes Lajos, Tóth Kálmán, Várady Lajos, Weisz Ödön, Blum Géza, Lisznai Pál, Trummer Árpád, Reisz Lipót, Kovács Lajos, Bagyary Béla, Denk Gusztáv, Hodán Ágost, Strausz Andor.

A kitűzött jutalmat: Jakab Ödön «Két imposztor» című ifjúsági munkáját *Kerbler Lajos*, a budapesti II. ker. főgymnasium 2. oszt. tanulója nyerte el. (Lakik I. ker., Vár, Uri-utca 19. sz.)

SZERKESZTŐI TELEFON.

V. U. Pápa. A most küldött versikékben minden esetre meleg fiúi szeretet nyilatkozik, de azért mégsem állják meg a kritikát. Hogy szerelmes tartalmú románcokat nem adunk közé: azt eltalálta. — **S. Gy.** Pápa. Határozott ígéretet nem tehetünk, mindazonáltal próbálja meg. — **M. S.** Szeged. Kedves gondolatok, szép nyelv. simán folyó verselés: csakhogy mindezt hányan és hányszor elmondották! — **P. E.** Mohács. Tudunkkal a Tanulók Lapja IV. évfolyamának tartalomjegyzéke mindenüvé szétment. Jókivánatait köszönjük. — **Kézdő.** «Petőfi családi lyrája»-ról írt értekezése szorgalmas és gondos dolgozat, am mi nem használhatjuk. E témáról volt már szó lapunkban. — **M. L.** Nem közölhető. — **O. B.** Temesvár. 1. Gyakran izentük már, hogy a T. L. 1895. évfolyama valósággal könyvtári ritkaság. 2. Bekötési tábla dolgában forduljon Hangos Antal kálvintéri üzletéhez. 3. A Koltai-féle szerkesztésben egészen jól beváltak. 4. Magyar nyelvű grafológiai tan-könyvet nem ismerünk. 5. id. Szinnyi József «Magyar Irók Élete» című hatalmas és még egyre folyó mun-

kájában tömésen a bibliográfiai adat. Rendszeres bibliográfiai kimutatásokkal Hellebrant Árpád, az akadémiai könyvtár igazgatója lép föl évenként. — **Kérdőközlő.** Budapest. 1. Irodalmi pályázatot legközelebb ki fogunk tűzni. 2. Minden intézetből fogadunk el egy tudósítót, a ki fáradságúért az isk. év végén könyvtalomban fog részesülni. 3. Esetleg két Verne-regényt is közlünk egy évfolyamban. — **T. R.** Trencsén. Örülünk, hogy ott a felvidéken oly sok híve van lapunknak. Reméljük, hogy a változás mindenütt elismerést fog kelteni. Cikkeinket a legjelesebb írók írják. — **Károlyi A.** Azt a másik lapot nem ósároljuk. Tessék azt jártni, a melyiket felfogása szerint jobbnak tartja. Vannak, a kiknek az tetszik. — az izlések különbözők. Irodalom rovatunkban ismertetni fogjuk a beküldött ifjúsági munkákat, még pedig elfogulatlan, igazságos kritikával. Gyűjtőívet bárki kaphat, s ha előfizetőket gyűjt, nagy kedvezményekben részesül. Hogy mit kell olvasni minden osztályban, azt már összeállítottuk, kinyomattuk, legközelebb szét is küldjük. — **Aliquis.** A T. L. mult évfolyamából csak 51 szám jelent meg. A mutatószámot az idei évfolyam elé kell majd kötetni. Vegye úgy, mintha 32 oldalas első számot kapott volna. Bekötési táblákat lehet rendelni 65 kr. előleges beküldése mellett. — **A többi kérdésre** a jövő számban felelünk.

MAGYAR IRÁSBELI FELADATOK.

Összeállította

Dr. RUPP KORNÉL,
főgymn. tanár.

Mintegy ezer magyar feladatot tartalmaz vázlatokban s kidolgozva.

Ára a 400 oldalra terjedő szép kiállítású munkának 2 forint.

Megrendelhető a Tanulók Lapja szerkesztőségében.

Könyvek a deákság számára. Kiadta a FRANKLIN-TÁRSULAT Budapesten kaphatók minden hazai könyvkereskedésben.

A két imposztor. Elbeszélés az ifjúság számára írta **Jakab Ödön.** Illusztrált díszkiadás velin papíron, **Neogrády Antal** rajzaival. Ára díszkötésben 2 frt

Meleg dicsérettel halmozta el a magyar sajtó ezt a könyvet. Egyik lap jelmagasztalva e könyvet azt mondja: «Végig olvassán a könyvet, érdeklő forogtatjuk, újra meg újra olvassatjuk egyes részleteit. Az ifjúságnak írta e könyvet a költő s öreg létünkre nehezen válnak meg tőle... Költő írta.»

Csontos Szigfrid és Berni Detre. Két elbeszélés írta **Gaal Mózes.** 49 képpel. Díszkötésben 1 frt

A Nibelung- és Hildebrand-mondá szerencsés feldolgozása ez Gaal Mózes tollából. Számos, az Attila mondával kapcsolatos vonatkozásai miatt a gymnasium-, real- és polgári iskolák I-IV. osztályu ifjúságának érdekesebb ajándék nem adható. Hozzá még fölötte olcsó is. A képek a germán hőskor egyik leghívatottabb rajzolójától, Vogel Hermann-tól valók.

Robinson Crusoe élete és viszontagságai. Írta **Defoe Daniel,** ford. **Gaal Mózes.** Paget Walter remek 120 fámetszetű rajzával. Díszkötésben 2 frt 40 kr. **Díszkiadás** gyönyörű keményfátábla-kötésben 4 frt.

A világ ez első ifjúsági könyvének legszebb és legtökéletesebb magyar kiadása.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDAJA.

Jelky András bajai fiu rendkívüli kalandjai ötödik világrészben. Történeti kuttforrások alapján a serdülő ifjúság számára, írta **Hevesi Lajos.** Negyedik kiadás 72 képpel. Díszkötésben 3 frt.

A «Jelky András» nem szorul dicséretre. Az ifjúságunk tudja, hogy a neki való könyveknek egyik remeke. Az új kiadás 66 új képet kapott.

Diákélet Angolországban. Írta **Laurie A.,** ford. **Hegedűs Pál.** Az eredeti francia díszkiadás szép fámetszetű rajzaival. Diszes kötésben 2 frt 60 kr.

Ez a könyv a francia középiskolai ifjúság legkedvesebb olvasmányja. Soha a diák életet olyan megkapóan, érdekesen be nem mutatták, mint ebben. A Tanulók Lapja négy közleményben ismertette.

Görög regék. Írta **Cox György,** fordította **Komáromy Lajos.** Második javított kiadás. 90 eredeti képpel antik műemlékek után és mesterek képei után. A középiskolai ifjúság számára. Pompás díszkötésben 3 frt 50 kr.

Cox görög regéi minden művelt nyelvre le vannak fordítva, s nem csak Angliában, hanem minden művelt nép ifjúsága szívesen olvassa az őskori regék és szép gyűjteményét.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre 1 frt 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre 2 frt 40 kr.	főgymnasiumi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Egész évre 4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		<i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>

NAGY NAPOK EMLÉKE.

Alig múltak el hazánk ezeréves fennállásának ünnepségei, újra ünnepet készülünk ülni a hazában.

Szép és lélekemelő volt azoknak az ünnepeknek a lefolyása, melyet iskoláink a millennium megünneplésére rendeztek, — kár, hogy nem akad valaki, a ki az ünnepek tárgysorozatát összegyűjtötte volna. Igazi hü képe lett volna ez a lelkesedésnek, az örömmek, mely azok lelkét áthattotta, a kik szerencsések voltak megérni a magyar nemzet főnnállásának ritka évfordulóját.

Az idei év ismét egy nevezetes esztendő nagy eseményeinek felszázados évfordulója. A magyarság újjászületésének, a szabadság felvirradásának, az eszmék kitérésének és szabad nyilvánulásának nevezetes éve az, mely óta felszázad mult el, olyan felszázad, melyben századokra szóló haladás, műveltség eredményeit érte el a magyar nemzet.

Az egész ország lázas érdeklődéssel készül megülni annak a nagy napnak emlékét, a melyen Petőfi ajkan megzendült a «Falpra magyar». Kiváló férfiak, élükön Jókai-val, a ki maga is jelentékeny szereplője volt a felszázad előtt történt eseményeknek, tanácskoznak azon, miképen kellene megünnepelni a nevezetes évfordulót, hogy az ünnep méltó legyen a nagy események emlékéhez, de egyszersmind törhetetlen hűséget is fejezzen ki az iránt, a kit mindnyájan lelkes odaadással szeretünk: az első magyar ember, a király iránt.

S mikor mindenki részt fog venni az ünneplésben, kiveszi abból a maga részét a tanulóifjúság is. Tudjuk, látjuk az előkészületeket, a melyek fényessé igyekeznek tenni az ünnepet és méltóvá a magyar ifjúsághoz.

Nem is akarunk buzdító szózatot írni, hogy az ünnepélyről el ne feledkezzenek, nem azt akarjuk mondani, hogy ez az ünnep más legyen, mint a minöket minden év márczius 15-én tartottak, egyre azonban figyelmeztetjük az ifjúságot, hogy különös gonddal iltsa össze az ünnepprogramját s örökzedjék szereplésébe álpáthoszt, vagy mint lapunk egyik cikkirója a mult évben ilyen alkalmából nevezte «müsiralmat» vegyíteni, mert az nem kelt igazi hatást, mert az nem méltó a magyar ifjúsághoz.

Ne legyen semmi az ünnep sorrendjében, a mi visszatetszést, ellenhatást keltene, nem a nagyhangú frázisok vagy a siránkozás dokumentálják a hazaszeretetet, s a mult emlékei iránt érzett pietást, hanem az őszinte érzés igaz megnyilatkozása, a mely a szavak melegségéből s a szereplő komolyságából egyaránt kiérezhető.

Felhívjuk az ifjúság figyelmét az előképek rendezésére, drámai részletek szavalására, s ajánljuk, hogy lehetőleg egykorú események, beszédek előadása által igyekezzenek érdekessé, változatosá és hatásossá tenni ünnepéyeiket.

Mi a magunk részéről szívesen közlünk a felszázad előtti eseményekről képeket, szívesen adunk utasításokat, ajánlunk tételeket a programhoz.

Visszont szívesen elvárjuk, hogy minden intézet küldje meg idejében az ünnepély programját, hogy áttekintő képet nyujthassunk az egész ország ifjúsági ünnepeiről.

Igy legalább e lapok hasábjain a késő kor gyermeke majd megtalálja összegyűjtve azt, hogy mint ülte meg a nagy napok emlékét a felszázados évforduló ifjúsága. Igyekezzék tehát az ifjúság méltón megünnepelni a legszebb ünnepet.

Rupp Kornél.